

Verslag 3^e bijeenkomst Platform Klankbordgroep Vrouwenbesnijdenis – april 2001

24 april 2001, Pharos Utrecht

Inhoud

- Impressie van de bijeenkomst door Anke van der Kwaak, VU Medisch Centrum, Gezondheidszorg en Cultuur (HVSG), Amsterdam
- Opening door Stan Meuwese, directeur Defence for Children International (DCI), afd. Nederland
- Terugblik op klankbordgroepbijeenkomst van 6 oktober 2000, Marina Hendriks, Pharos
- Stand van zaken samenwerkingsproject FSAN-Pharos, Marina Hendriks
- De internationale ontwikkelingen en de kracht van jongeren, Gerda Nienhuis, Pharos
- Visie jongeren op onderwerp vrouwenbesnijdenis, Munira Abdillahi
- Ontwikkelingen in Den Haag, Abdullahi Aden, voorzitter Stichting Bewonersorganisatie Somaliërs in de Schilderswijk (SBSS)
- Vrouwenbesnijdenis.....niet gegrond, standpunt van SBSS ten aanzien van vrouwenbesnijdenis

Impressie klankbordgroepbijeenkomst 24 april 2001

Door: Anke van der Kwaak, VU Amsterdam

Op dinsdag 24 april vond er wederom een bijeenkomst plaats van het platform en de klankbordgroep vrouwenbesnijdenis bij Stichting Pharos te Utrecht, georganiseerd door de leden van het Platform: Pharos, FSAN en Defence for Children International (DCI-NL).

Special Session on Children.

Na het openingswoord van Marina Hendriks, werd de spits afgebeten door de directeur van DCI-NL Stan Meuwese met een verhaal over de Kinder Summit (Special Session on Children) die in september van dit jaar door de Verenigde Naties in New York wordt georganiseerd.

Regeringsleiders zullen daar de nieuwe agenda vaststellen voor de komende tien jaar. Er schijnen genoeg aanknopingspunten meisjesbesnijdenis in dit actieplan genoemd te krijgen.

Ruim tien jaar na de Wereld Kindertop van 1990 in New York organiseert de VN deze speciale sessie om alle inspanningen na 1990 te evalueren

Stan Meuwese noemt in dit verband ook het Verdrag inzake de Rechten van het Kind van 1989. Dankzij dit verdrag (artikel 24) staan seksuele exploitatie en ook meisjesbesnijdenis op de agenda van de komende top.

Op de Special Session on children die plaatsvindt op 19-21 september 2001 staan vier thema's centraal namelijk de bevordering van gezondheid, goed onderwijs, bescherming van kinderen tegen uitbuiting en geweld en de strijd tegen HIV/AIDS. In Nederland hebben zestig hulporganisaties zich verenigd in het Platform VN-Kindertop 2001. Onder het motto 'United Power for Children' roepen zij op tot actie met 10 belangrijke eisen (zie www.kindertop.nl).

Binnen Nederland staan thema's centraal als systematische voorlichting aan kinderen, kinderen en vreemdelingenbeleid (ama's, illegale kinderen en gezinshereniging), kindermishandeling en gezondheidsproblematiek.

Anonieme meldingen

Het volgende onderwerp op de agenda was naar aanleiding van de vorige klankbordgroep van 6 oktober 2000. Door Marina Hendriks werd ingegaan op een daar ingezette ontwikkeling. Tijdens deze bijeenkomst bleek namelijk dat verschillende organisaties, politie en andere belanghebbenden instrumenten ontberen als er sprake is van een anonieme melding van vrouwenbesnijdenis en er wordt dan dus door niemand tot actie overgegaan. Op 6 oktober bleek namelijk dat als iemand aangifte doet van besnijdenis dit niet anoniem kan, hetgeen een enorme barrière geeft om te melden.

Naar aanleiding hiervan is een bijeenkomst georganiseerd bij Pharos met diverse betrokkenen.

Tijdens deze bijeenkomst is een voorlopig stappenplan opgesteld met mogelijke acties:

Na een melding geeft de zedenpolitie een waarschuwing dat een mogelijke op handen zijnde besnijdenis ontoelaatbaar en strafbaar is.

De anonieme melder wordt in contact gebracht met de Centrale Recherche Informatie die wel de melding registreert.

Het ontwikkelen van landelijke richtlijnen die de zedenpolitie op de hoogte stellen van de complexiteit van deze problematiek

In training van sleutelfiguren en voorlichters eigen taal en cultuur rol zedenpolitie opnemen.

Bij dit alles moeten de gezondheidsafdelingen van de asielzoekerscentra en de GG&GD nauw betrokken worden.

Stand van zaken ´ Vrouwenbesnijdenis van beleid naar praktijk´

Het project waar deze klankbordgroep deel van uit maakt, vordert langzaam maar gestaag. De drie gebieden

waar het van start zal gaan zijn Den Haag, Tilburg en Noord Nederland. In alle drie de gebieden zal de aanpak anders zijn en variëren naar de activiteiten en organisaties die er al gaande zijn. De eerste bijeenkomst met voorlichters eigen taal en cultuur en sleutelfiguren vond aansluitend aan deze bijeenkomst plaats, de bijeenkomst met wijze mensen stond medio mei op het programma.

Ook meldde Marina Hendriks dat een onderzoeksvorstel (VU, Pharos, FSAN) gekoppeld aan de voorlichters eigen taal en cultuur en de sleutelfiguren om vage redenen afgewezen is door Zorg Onderzoek Nederland. In mei werd het wederom ingediend bij Nationaal Fonds Geestelijke Volksgezondheid (NFGZ).

Een andere nationale ontwikkeling is dat er nog steeds geen verslag blijkt te zijn van een expert meeting mbt vrouwenbesnijdenis die vorig jaar juni plaatsvond en waarin vele zogenaamde experts nu ook aanwezig participeerden. Alhoewel vele telefoontjes zijn verricht en Boris Dittrich inmiddels nieuwe kamervragen heeft gesteld (op 26 april jl) lijkt het ministerie niet tot enige actie over te gaan.

Inter African Committee

Gerda Nienhuis berichtte vervolgens over een bijeenkomst van het IAC in Tanzania, waar zij samen met Zahra Siad Naleie namens Nederland aanwezig was.

Zij liet een stukje van de nieuwe voorlichtingsfilm zien die ontwikkeld is door de WHO.

Ook noemde zij de International Day against Female Genital Mutilation in Brussel op 29 november 2000, waar namens Nederland, Zahra Siad Naleie (FSAN), Lucinda Boom (VWS) en ondergetekende aanwezig waren en waar onder de bezielende leiding van Europarlementariër Emma Bonino een Motion for Resolution on Female Genital Mutilation werd opgesteld (zie www.radicalparty.org/fgm/appeal_e.htm), waarvan niemand nog weet wat precies de status en het effect zal zijn, maar waarin besnijdenis onder andere als misdaad tegen lichamelijke integriteit en als grond voor asielverzoek wordt gedefinieerd.

Uit de praktijk

Na de koffie en theepauze sprak Munira Abdillahi als Somalische jongere haar afschuw uit over het gebruik van besnijdenis. Als laatste kwam mijnheer Aden van de Stichting Bewonersorganisatie van Somaliërs in de Schilderswijk aan het woord. Zij zullen samen met Pharos actief een rol vervullen in het Van beleid naar praktijk programma.

Door Sandra Rottenberg werd tenslotte nog genoemd dat op 14 oktober a.s. door KIT en NOVIB een themadag mbt het thema vrouwenbesnijdenis zal gehouden worden.

Na afloop van deze weer zeer informatieve en goede bijeenkomst kon onder de lunch doorgepraat worden. De deelnemers aan deze bijeenkomsten hebben allemaal op een andere wijze te maken met vrouwenbesnijdenis en de Somalische gemeenschap. Ook zijn er steeds meer Somaliërs aanwezig. Deze gevarieerdheid van aanwezigen, alsook de informele sfeer, maakt dat mensen trouw aan de bijeenkomsten zijn.

Opening

Door: Stan Meuwese, directeur van Defence for Children International

Er zijn de komende tijd een tweetal gebeurtenissen en activiteiten op het terrein van kinderrechten en jeugdbeleid, waarbij - zij het zijdelings - ook de thematiek van meisjesbesnijdenis aan de orde komt.

1. Kindertop 2001

Van 19-21 september 2001 vindt in New York de UNGASS on Children plaats: de United Nations General Assembly Special Session on Children, ook genoemd Kindertop 2001. Het is de follow up van de Kindertop 1990. Het grote verschil dat inmiddels het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind nagenoeg universeel geratificeerd is en daarmee de ideologische basis van de Kindertop vormt. Het verschil tussen 1990 en 1999 is ook dat er niet alleen sprake is van aandacht voor jonge kinderen, maar ook voor adolescenten (het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind heeft immers 18 jaar als bovengrens). Er komt - als het goed is - ook aandacht voor thema's die in 1990 nauwelijks aan bod kwamen: kindsoldaten, seksueel misbruik, kinderarbeid, HIV-AIDS (de ziekte waarvan de omvang in 1990 nog beperkt was). De Kindertop wordt voorbereid door Unicef: er komt een Outcome Document.

In Nederland hebben enige tientallen organisaties zich verenigd in het NGO Platform Kindertop 2001. Actief in de stuurgroep zijn UNICEF-Nederland, Foster Parents Plan, Save the Children, Defence for Children International en de jongerenorganisatie Vereniging 31. Daarnaast zitten talrijke organisaties in een soort klankbordgroep. Het ligt in de bedoeling via een publiekscampagne maatschappelijke steun te verwerven voor de positie van kinderen, in de wereld en in Nederland. Meer informatie zie: www.kindertop.nl. De campagne gaat 26 april 2001 van start.

2. De rapportage van Nederland over de implementatie van het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind In maart 2002 moet de Nederlandse regering het tweede rapport over de implementatie van het VN-Verdrag inzake de Rechten inleveren bij het VN-kinderrechtencomité in Genève. Dat is 5 jaar na het startrapport uit 1997, dat in 1999 door het Comité met de regeringsdelegatie is besproken. Het Kinderrechtencollectief (met als vaste

partners UNICEF-Nederland, het NIZW, Defence for Children International de kinderrechtswinkels en de Stichting Jeuginformatie Nederland) is van plan in maart 2002 het NGO-rapport te publiceren, niet als een reactie op het regeringsrapport, maar als een pro-actief rapport waar de problemen met kinderen zoals het KRC die ziet worden beschreven. Het zal wel meer dan een jaar duren voordat de rapporten door het Comité behandeld kunnen worden.

In beide activiteiten komt zeer zeker ook FGM ter sprake, als onderdeel van misbruik en mishandeling van kinderen. Het Comité heeft in 1999 belangstelling getoond voor de situatie inzake FGM in Nederland. Ook in het UNGASS Outcome Document wordt FGM genoemd. Wij houden u graag op de hoogte van de ontwikkelingen.

Terugblik klankbordgroep 6 oktober 2000

Door: Marina Hendriks, Pharos

In de vorige klankbordgroepbijeenkomst van 6 oktober vorig jaar werd tijdens de bijdrage vanuit het Advies en Meldpunt Kindermishandeling een praktijkvoorbeeld aangedragen van een anonieme melding aan de politie van een aanstaande besnijdenis waar niets mee is gedaan.

We hebben toen afgesproken dat Pharos het initiatief zal nemen om een gesprek te organiseren met een aantal betrokken instanties om te kijken hoe in de praktijk beter omgegaan kan worden met meldingen van meisjesbesnijdenis.

Op 31 januari 2001 heeft een eerste bijeenkomst plaatsgevonden bij Pharos.

Hierbij waren aanwezig vertegenwoordigers van: Inspectie voor gezondheidszorg, Advies en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) Utrecht, Jeugd- en Zedenpolitie Leeuwarden, GGD Tilburg, FSAN, Pharos en Defence for Children.

Doel was met name om naar aanleiding van concrete voorbeelden te kijken wat we hiervan kunnen leren en wat er nodig is ter verbetering.

Ik zal kort weergeven wat we tijdens deze bijeenkomst besproken hebben. N.a.v. het voorbeeld dat is ingebracht tijdens de klankbordgroep heeft Mw. Voogt, inspecteur, contact opgenomen met de advocaat generaal van Den Bosch, Mw. Asperen de Boer, die landelijk belast is met vrouwenbesnijdenis. Met de bedoeling een en ander uit te zoeken.

Het blijkt dat ook in Zuid Limburg iets dergelijks gespeeld heeft. De politie daar heeft actie ondernomen, maar kwam niet verder dan een onduidelijk verhaal over een kind dat vreselijk huilde. Ook in Tilburg speelden vermoedens van besnijdenis, maar het verhaal kon niet worden bevestigd en er kon niets met de melding gedaan worden.

De drempel om te melden is nog heel hoog, en belangrijk daarbij is toch om er goed mee om te gaan. Belangrijk is wel om te weten dat de zedenpolitie zich met deze zaken (alles wat met de genitaliën te maken heeft) bezighoudt.

Vanuit de zedenpolitie werd uitgelegd hoe zij te werk gaan. Het is vaak moeilijk met een anonieme tip iets te doen.

De wet staat niet toe om in te grijpen op een anonieme tip, daarvoor zijn feiten nodig (een mes, een kind).

Maar, de zedenpolitie kan wel, als zij een adres heeft, contact met de familie leggen, een waarschuwing doen en uitleggen dat vrouwenbesnijdenis ontoelaatbaar en strafbaar is in Nederland. Op deze manier wordt zichtbaar dat Nederland het serieus neemt.

Ook werd de suggestie gedaan om met de anonieme melder in contact te komen om op de kwestie in te kunnen gaan.

Waar liggen punten ter verbetering?

Belangrijk is in elk geval om op diverse niveau's en vanuit diverse invalshoeken het onderwerp aan te kaarten en er zijn diverse suggesties gedaan:

- De Centrale Recherche Informatie (CRI) registreert verschillende signalen en zou deze meldingen ook moeten kunnen registreren onder vrouwenbesnijdenis, ook al zijn de meldingen anoniem. Daarmee wordt inzichtelijk hoe vaak de politie met dit thema in aanraking komt (Mw. Voogt zal dit aankaarten).
- Komen tot landelijke richtlijnen, net als bij kinderporno.
- Meer bekendheid geven aan Jeugd en zedenpolitie met name naar de Somalische gemeenschap.
- Het onderwerp vrouwenbesnijdenis aansnijden in cursus zedenpolitie (politie school Zuthpen), en in de training voor Somalische voorlichters/sleutelfiguren over vrouwenbesnijdenis ook rol zedenpolitie opnemen.
- Het onderwerp vrouwenbesnijdenis opnemen binnen het programma 'Gezond op het asielzoekerscentrum'.
- Binnen GGD's is nog veel onwetendheid over vrouwenbesnijdenis. Het onderwerp zal worden ingebracht in het GGD-netwerk

Een vervolgbijeenkomst is afgesproken voor 9 oktober 2001 bij Pharos.

Een terugblik en een vooruitblik

Stand van zaken samenwerkingsproject FSAN-Pharos:
'Vrouwenbesnijdenis in Nederland, van beleid naar praktijk'
Door: Marina Hendriks

Tijdens de vorige klankbordgroepbijeenkomst op 6 oktober 2000 heb ik kort de grote lijnen aangegeven van het project, die ook in het verslag staan. Die zal ik even terughalen.

Het project kent vier peilers (waarbij 2 en 3 de hoofdactiviteiten zijn):

1. Platform en klankbordgroep
2. Activiteiten naar Somalische gemeenschap
3. Activiteiten naar de Nederlandse reguliere zorg
4. Internationale activiteiten

1. Platform en klankbordgroep

Platform en Klankbordgroep zijn met name in de voorbereidende fase van het project ingesteld met als doel het vergroten van draagvlak, continuïteit en samenhang. In het Platform Aanpak Vrouwenbesnijdenis, bestaande uit Pharos, FSAN, en Defence for Children International, afd. Nederland, zijn diverse invalshoeken verenigd (bevorderen gezondheid, behartigen belangen van de doelgroep, het bevorderen van rechten van kinderen). Het Platform is een kleine actieve club, die ontwikkelingen nationaal en internationaal bijhoudt en uitwisselt met de klankbordgroep. Het Platform komt eens per twee maanden bijeen.

Twee keer per jaar vinden bijeenkomsten plaats van Platform met de Klankbordgroep om zowel beleidsmatige als praktijkervaringen uit te wisselen.

2. Activiteiten naar de Somalische gemeenschap

De activiteiten naar de Somalische gemeenschap omvatten in grote lijnen: het werven en trainen van sleutelfiguren en voorlichters eigen taal en cultuur die voorlichtingsbijeenkomsten gaan uitvoeren in enkele plaatsen in het land (te volgen d.m.v. onderzoek) en een club van wijze mensen voor bemiddeling en ondersteuning.

In oktober 2000 is gestart met de werving van sleutelfiguren, voorlichters, en wijze mensen door de projectmedewerkers van FSAN middels individuele benadering. Een eerste gezamenlijke bijeenkomst met Somalische sleutelfiguren, voorlichters en intermediairs vindt vanmiddag plaats. Een eerste bijeenkomst van de wijze mensen (waarin meerdere Afrikaanse nationaliteiten zullen zijn vertegenwoordigd) vindt plaats in mei.

De komende maanden zal een training voor voorlichters, sleutelfiguren, intermediairen worden ontwikkeld, die na de zomer zal worden gegeven.

Met betrekking tot het uitvoeren van voorlichtingsbijeenkomsten zullen we ons in eerste instantie richten op drie pilotplaatsen in het land: Tilburg e.o., Den Haag e.o., Noord-Nederland.

Als voorbereiding op de uitvoering daar zijn contacten gelegd in deze gemeenten, zowel met Somalische personen en zelforganisaties als met lokale gezondheidszorgorganisaties om deze activiteiten ter plekke in te kaderen en een groter draagvlak te bewerkstelligen. De eerste contacten leren al dat er grote locale verschillen bestaan en dat het belangrijk is daarbij aan te sluiten (hetgeen straks meerdere invalshoeken geeft, er is niet één weg).

Trainingen zullen dan ook lokaal worden gegeven aan sleutelfiguren/ intermediairen en voorlichters, afgestemd op lokale situatie. Aansluitend op de trainingen zullen de voorlichtingsbijeenkomsten worden uitgevoerd en gevolgd (d.m.v. onderzoek). Start trainingen: in september 2001, start uitvoering in oktober 2001.

3. Activiteiten naar de gezondheidszorg

Er is een eerste start gemaakt met het inventariseren van allerlei vragen rondom vrouwenbesnijdenis die gesteld zijn aan de projectmedewerkers en helpdesk van Pharos.

In de periode september 2000 - maart 2001 zijn circa vijftig vragen binnengekomen, waarvan tien vragen uit de reguliere zorg. De vragen liggen op het vlak: hoe en wanneer maken we het onderwerp bespreekbaar, waar kunnen de vrouwen naar toe verwezen worden met klachten en problemen rondom vrouwenbesnijdenis. Wat te doen bij vermoedens van een op handen zijnde besnijdenis en hoe zit het met openen voor het huwelijk en het sluiten na bevalling. De vragen komen uit de medische opvang asielzoekers, vanuit de AMA begeleiding, consultatie bureaus, JGZ van de GGD en huisartsen.

Er zijn diverse scholingen op aanvraag verzorgd en aangeboden. Scholing is gegeven aan medische studenten in de applicatiecursus consultatiebureauartsen, verpleegkundigen (diverse disciplines) werkzaam binnen de medische opvang asielzoekers, specialistische opleiding voor verpleegkundigen in obstetrie en gynaecologie, nascholing jeugdartsen en verpleegkundigen, vroedvrouwen in België.

Een aanzet is gemaakt met het benaderen van beroepsgroepen, zoals aan de Werkgroep Interculturele Verpleging & Verzorging. Er zijn contacten gelegd met de MOA- GGD voor een train de trainers traject.

De insteek is werkers in de gezondheidszorg gevoelig te maken voor het onderwerp. Het valt op dat het onderwerp meer bekend is geraakt door de aandacht die de media er aan heeft gegeven. Maar dat betekent nog

niet dat men weet hoe men ermee om moet gaan, hoe dit onderwerp bespreekbaar te maken. Een concreet voorbeeld is dat in de intake c.q. anamnese-gesprekken vrouwenbesnijdenis nog zelden een plaats heeft.

4. Internationale activiteiten

Het onderwerp vrouwenbesnijdenis is internationaal ook actueel. Het bijhouden en uitwisselen van ontwikkelingen elders in de wereld is van daarom ook belang, ook om van elkaar te leren. Tijdens de vorige bijeenkomst van de klankbordgroep is uitgebreid verslag gedaan van het Europees Netwerk ter voorkoming van vrouwenbesnijdenis. Eind februari/begin maart 2001 hebben Pharos en FSAN (Gerda Nienhuis en Zahra Naleie) deelgenomen aan de vijfde conferentie van de IAC in Tanzania, waar het project in Nederland is gepresenteerd. Verslag hiervan zal straks worden gedaan.

5. Onderzoek (niet genoemd als peiler, wel belangrijk)

Het is belangrijk de preventieve activiteiten van dit project, gericht op de Somalische gemeenschap, gericht te volgen. In eerdere projecten/voorlichtingscampagnes is dat niet gebeurd.

In oktober 2000 is hiertoe in samenwerking met VU Medisch Centrum Amsterdam, sectie Gezondheidszorg en Cultuur, een onderzoeksvoorstel ingediend bij de ZON. Dit voorstel is afgewezen o.a. gezien de onduidelijke effecten van eerdere voorlichtingscampagnes en de twijfel over de bruikbaarheid van de resultaten voor de preventiepraktijk.

We zijn bezig met zoeken naar andere mogelijkheden voor onderzoek/evaluatie.

Spin in het web functie

Het project kan gezien worden als een spin in het web functie, waar veel activiteiten op een centraal punt bijeen komen. Regelmatig dienen zich initiatieven, activiteiten aan die niet allemaal voorzien zijn maar die wel belangrijk zijn om mee te nemen in het project. Zoals het organiseren van de groep over het omgaan met meldingen, wat ik net verteld heb.

En wij zijn uiteraard niet de enigen die met dit onderwerp bezig zijn. Ook zijn er andere initiatieven, waarbij we gevraagd worden mee te denken. Zoals bijvoorbeeld het initiatief van het Koninklijk Instituut voor de Tropen (KIT) i.s.m. de NOVIB. Zij zijn bezig met een project 'Geweld tegen vrouwen', waarvan vrouwenbesnijdenis een onderdeel zal zijn en waar in oktober 2001 een grote bijeenkomst wordt georganiseerd met uitwisseling van ervaringen/strategieën ter bestrijding vrouwenbesnijdenis van Somaliërs in Nederland en van Somaliërs uit Somalië. En zo is a.s. donderdag 26 april een bijeenkomst georganiseerd door World Population Fund (WPF), waarbij 20.000 handtekeningen tegen vrouwenbesnijdenis worden overhandigd aan de Somalische cineaste Soraya Mire.

Tot slot

De werkwijze bij alle activiteiten in het project is het voortdurend netwerken, afstemmen, samenwerking en samenhang creëren. Het is een kwestie van voortdurend in beweging zijn, bijstellen waar het beter kan en weer voortgaan. Er zijn allerlei lijnen uitgezet o.a. naar de reguliere zorg, naar de Somalische gemeenschap, internationaal, naar diverse organisaties landelijk en lokaal. En in de klankbordgroep komen allerlei initiatieven/betrokken mensen (actieve en nog minder actieve) van diverse organisaties weer bijeen.

De internationale ontwikkelingen en de kracht van jongeren

Door: Gerda Nienhuis, Stichting Pharos

Geachte aanwezigen

Tijdens de tweede klankbordgroep bijeenkomst heb ik gesproken over de snelle start en succesvolle uitwisseling tussen de leden van het Europees Netwerk ter voorkoming van vrouwenbesnijdenis.

Vandaag geef ik daarvan de stand van zaken weer om verder stil te staan bij de bijeenkomst van 29 november 2000 van het Europees Parlement in Brussel. Vervolgens geef ik een impressie over de ontwikkelingen in Afrika die zijn gepresenteerd op de vijfde regionale conferentie van het Inter African Committee in Tanzania. De conferentie werd door FSAN en Pharos bijgewoond.

Ter afsluiting toon ik een fragment uit de videoband 'The road to change' met daarin de activiteiten van de WHO, de wereldgezondheidsorganisatie, en hoe een activiste binnen de Afrikaanse gemeenschap in Amerika actief is.

De ontwikkelingen in Europa

In het laatste rapport van de klankbordgroep bijeenkomst hebt u kunnen lezen dat de financiële aanvraag ter voortzetting en ontwikkeling van het Europees Netwerk niet is gelukt. Het Europees netwerk zit nu zonder middelen, maar werkt desondanks hard aan haar voortbestaan. Inmiddels zijn de verkiezingen gepasseerd en de president van het Europees netwerk is Khady Koita uit Brussel geworden. Ze komt van oorsprong uit Senegal, maar is al jaren in Frankrijk actief. Als vice-president is gekozen Jamilla Said Musse. Zij is afkomstig uit Somalië, woont in Göteborg en heeft projecten rondom vrouwenbesnijdenis in Zweden uitgevoerd.

Het Europees netwerk heeft toegang tot het Europees Parlement. Emma Bonino maakt zich als europarlementariër hard voor de strijd tegen vrouwenbesnijdenis in Europa. Woensdag 29 november 2000 is in Brussel op Europees niveau over vrouwenbesnijdenis gesproken en is deze dag gemarkeerd als de Internationale Dag tegen FGM. Vanuit Nederland woonden Lucenda Boom van VWS, Zahra Siad Naleie van FSAN en Anke van de Kwaak van

de Vrije Universiteit in Amsterdam deze bijeenkomst bij. De oproep aan het Europees parlement is om een serieus offensief te starten en dat geen enkel motief is gerechtvaardigd besnijdenis bij meisjes te tolereren. Europa dient aan meisjes en vrouwen bescherming te bieden, en vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid wordt nagestreefd.

De bijeenkomst nodigde de raad, de commissie en de lidstaten uit tot de volgende maatregelen, die ik verkort weergeef.

- Beschouw FGM als een misdaad tegen de persoonlijke integriteit(richting wetgeving)
  - Laat lidstaten met aanbevelingen komen omtrent informatieverstrekking en preventieve maatregelen.
  - Neem het risico van FGM op als een criterium om asiel te kunnen verlenen op humanitaire gronden.
  - Geef FGM prioriteit en neem het op in de clausules inzake de rechten van de mens.
  - Steun de NGO's in hun werk vrouwenbesnijdenis uit te bannen in landen waar het strafbaar is.
- Samengevat is binnen het Europees Parlement vrouwenbesnijdenis aan de orde gesteld, maar zover bekend zijn er nog geen concrete maatregelen genomen. U kunt de punten van deze bijeenkomst nalezen op www.radicalparty.org

De ontwikkelingen in Afrika

Niet alleen in Europa, maar ook in Afrika zijn volop activiteiten om vrouwenbesnijdenis een halt toe te roepen. In februari van dit jaar werd in Tanzania, in Dar-Es-Salaam. de vijfde regionale conferentie van het Inter African Committee(IAC) gehouden en we raakten onder de indruk van de vele activiteiten die in Afrika momenteel in ontwikkeling zijn en vooral de enorme inzet en betrokkenheid van de jongeren hierbij.

Waar staat het Inter African Committee (IAC) voor?

Het IAC is een niet -gouvernementele organisatie en houdt zich bezig met de verbetering van de gezondheid van vrouwen en kinderen in Afrika door het bestrijden van schadelijke praktijken. Het IAC hoofdkantoor is gevestigd in Addis Abeba en ook wordt er kantoor in Geneve gehouden. De president van het IAC is mevr. Berhane Ras Work.

De start voor de bestrijding van vrouwenbesnijdenis lag in de eerste conferentie in Dakar in 1984. Op de conferentie in 1990 in Addis Abeba is unaniem besloten om de term FGM (Female Genital Mutilation) te hanteren. De laatste jaren duikt in de literatuur FGC (Female Genital Cutting of Operation) op, maar omdat FGM wereldwijd zo ingeburgerd is wil men zich hier voorlopig aan houden.

Inmiddels zijn 27 Afrikaanse landen lid van het IAC en in afdelingen georganiseerd. Een aantal landen vertegenwoordigt een bepaalde zone. De nationale afdelingen hebben de steun van de regeringen. In Somalië wordt momenteel aan de oprichting gewerkt.

Vanuit Europa zijn zes landen bij het IAC aangesloten namelijk België, Frankrijk, Spanje, Zweden, Engeland en Nederland. Vorig jaar hebben FSAN en Pharos zich aangesloten, om daarmee de brugfunctie en uitwisseling met Afrika te realiseren. Uit de lange ervaring van het IAC blijkt dat de beste manier om vrouwenbesnijdenis uit te roeien is het houden van voorlichtingscampagnes op nationaal niveau en 'grass-root level' richting de gemeenschappen. De laatste jaren hebben ze ook seminars met Afrikaanse religieuze leiders georganiseerd en zijn ze gestart met jeugd empowerment. Veel jonge mensen waren op de conferentie aanwezig en voerden het woord. Een jonge man uit Ghana sprak de woorden; 'wij mannen moeten gaan zeggen dat wij vrouwen willen trouwen die niet besneden zijn'. Een voormalige besnijder uit Tanzania hield een toespraak over haar verandering, hoe zij van besnijder tegenstandster werd. Nu trekt zij rond en geeft voorlichting over de schadelijke gevolgen van de ingreep en met de boodschap 'stop de besnijdenis bij meisjes'.

Ook Japan was aanwezig. Nee, Japan kent niet de traditie van vrouwenbesnijdenis, maar de Japanse vrouwen zijn zo begaan met het lot van deze vrouwen dat ze hun solidariteit betuigen en op velerlei gebied hun steun betuigen. Dit doen ze op financieel gebied, maar ook inzake bewustwording en deskundigheidsbevordering.

In Somalië is UNICEF actief. Ze proberen met de clan-leiders, sheiks, vrouwen, jeugd en ouderen, en gezondheidswerkers tot overeenstemming te komen en kijken met hen hoe het probleem het beste aangepakt kan worden. Een aantal seminars zijn reeds gehouden. Drie sheiks zijn afgereisd naar Cairo naar de AL Azhar Universiteit, het centrum voor islamitische studies. Menig sheik is er nu van overtuigd dat vrouwenbesnijdenis gestopt dient te worden.

U kunt de UNICEF activiteiten nalezen in de paper; ' Somalië, vragen en antwoorden over FGM'.

Ook in Soedan blijft men met outreaching programma's actief. Aanwezig was mevr. Amna Abdel Rahaman Hassan van de Sudan National Committee on Harmful Traditional Practice (SNCTP) en vice-president van IAC. Vanuit steden in Noord Soedan worden de omliggende dorpen benaderd met voorlichtingsprogramma's en dit wordt mogelijk gemaakt met financiële steun van Nederlandse kerken.

Het ministerie van gezondheid in Kenia heeft een beleid uitgezet van twintig jaar. Het blijft echter een klus om de overheden ervan te overtuigen dat ook zij maatregelen moeten nemen. Maar hoogtepunten waren er de laatste jaren zeker volgens de President RasWork en die zijn te vinden in het benaderen van religieuze leiders, empowerment van de communities en in capacity building/training van jongeren.

Doch de veranderingen gaan niet over één nacht, maar de uiteindelijke veranderingen in Afrika kunnen de veranderingen elders op de wereld beïnvloeden. Het blijft daarom belangrijk dat we elkaar over en weer blijven

informereren.

Visie jongeren op vrouwenbesnijdenis

Door: Munira Abdillahi

'Al ilmi nuuroe' betekent 'kennis en onderwijs zijn het licht'.

In een hadis van de profeet Mohamed stond geschreven dat je goed onderwijs, een goede opleiding moet volgen, al moet je daarvoor naar China.

Daaruit blijkt dat hoe belangrijk onderwijs en kennis waren en nog steeds zijn. Er is een Somalisch liedje dat zegt: 'Aqoon la aan wa iftiin la aan, wa aqal iyo ilees la aan'.

De betekenis hiervan is: zonder kennis heb je geen licht. Het is als een huis zonder licht, dus zonder kennis kom je nergens.

Ik ben niet bepaald een deskundige in dit onderwerp, maar ik heb wel mijn mening. Besnijdenis is een praktijk die gebaseerd is op cultuur en niet op onderwijs of geloof. In de Koran wordt besnijdenis nergens genoemd. Religie heeft er dus niets mee van doen.

Het is een uit de hand gelopen traditie. Om bij de gemeenschap te horen moet het als meisje ondergaan.

Besnijdenis is de slechtste ervaring van een meisje. Het is niet alleen een tijdelijke pijn, maar ook een trauma dat je je leven lang achtervolgt. Het is ook heel moeilijk voor een buitenstaander om medeleven te tonen als ze niet weten hoe het voelt. Ze kunnen zich nooit inleven in de wereld van een besneden meisje. Om nog meer pijn en leed te voorkomen moet er niet alleen voorlichting aan vrouwen worden gegeven, maar aan de hele gemeenschap.

Want voorkomen is beter dan genezen.

Het is een schande voor de rechten van de vrouw dat hier niks aan wordt gedaan en het is hoog tijd dat hier een einde aan komt, want we zitten tenslotte in de 21e eeuw.

Ontwikkelingen in Den Haag

Door: Abdullahi Aden, voorzitter Stichting Bewonersorganisatie Somaliërs in de Schilderswijk (SBSS), Den Haag

Geachte aanwezigen,

In eerdere gesprekken (13 november en 15 december 2000 en 3 april 2001) tussen onze organisatie en Pharos over het Preventieproject Vrouwenbesnijdenis heeft de SBSS zich heel duidelijk uitgedrukt dat wij graag een bijdrage willen leveren aan de bestrijding tegen de vrouwenbesnijdenis.

Wij kunnen ons volledig vinden onder het motto: vrouwenbesnijdenis ..... niet gegrond.

We kennen de motieven waarom in de Somalische cultuur vrouwen als jonge meisjes zijn besneden.

De Somalische vrouw geniet een hoog aanzien en respect. De besnijdenis is een van de gebeurtenissen, die de vrouw moest ondergaan om dit respect te behouden of te vergroten.

De SBSS onderschrijft volledig de argumenten, die genoemd worden tegen vrouwenbesnijdenis in de notitie Vrouwenbesnijdenis..... ongegrond (apart bijgevoegd)

In de acties, die we rondom dit thema willen organiseren zullen we voortdurend van deze argumenten gebruik maken om de leden van de Somalische gemeenschap ervan te overtuigen, dat vrouwenbesnijdenis tot het verleden behoort .

De SBSS denkt dat zij een belangrijke bijdrage aan dit onderwerp kan leveren om de volgende redenen:

- De leden bestaan zowel uit ouderen , maar ook uit veel jonge mensen.

- Deze jonge mensen groeien momenteel op in de Nederlandse samenleving en zien, dat mannen en vrouwen voor zichzelf en met elkaar een toekomst kunnen opbouwen, waarin waarden als eer en respect een rol kunnen spelen, zonder dat de vrouwen besnijdenis daarvoor een noodzakelijke voorwaarde is.

De SBSS is een organisatie, die ruimte biedt aan ideeën en achtergronden van de leden. De organisatie werkt niet vanuit clangebonden en religieuze structuren. Onze ervaring uit vroegere bijeenkomsten is, dat er open over verschillende thema's kan worden gesproken. Acceptatie en vertrouwen is aanwezig tussen de leden. In de belangstelling die de leden van onze organisatie hebben voor de diverse thema's zien we dat zij heel bewust bezig zijn om goed om te gaan met de nieuwe ideeën die op hem af komen door het verblijf in de Nederlandse samenleving. Het is een proces van voortdurend zoeken naar antwoorden, waardoor men ook in staat is om op bewuste wijze met veranderingen om te gaan.

Langzamerhand zien we dat de somalische gemeenschap ook in staat is om persoonlijke keuzes te maken, die in eerste instantie niet direct door de groep zijn onderschreven, zonder dat zij daardoor uit hun evenwicht raken.

Een onderwerp als vrouwenbesnijdenis houdt iedereen op een bepaalde wijze bezig: Jonge meisjes vragen zich af of het van hen nog wordt verwacht. Ouders stellen zich de vraag of zij hun dochters hier nog aan moeten onderwerpen.

Jonge mannen zien ook dat een besneden vrouw niet een garantie is voor een goed huwelijk .

Verder zet het grote verzet in de westerse maatschappij tegen deze praktijk (het is voor de wet zelfs verboden) en het zelf opgelopen trauma en ongerief op grond van de eigen ervaringen vrouwen ertoe aan erover na te

denken of zij het ondergaan van deze praktijk hun dochter kan besparen.

Kortom de SBSS heeft in haar jaarplan 2001/ 2002 voorgenomen dat we i.s.m. Pharos en alle andere betrokkene instanties de komende activiteiten gericht op regio Haaglanden te gaan organiseren:

1. Actieve deelname aan trainingen en voorlichtingsbijeenkomsten over het Preventieproject vrouwenbesnijdenis.
2. Het uitvoeren van een 'anti-vrouwenbesnijdenis campagne' in onze regio. Deze campagne zou uit de volgende onderdelen bestaan:
  - a) het organiseren van grote startbijeenkomst in Den Haag om het draagvlak van het project te vergroten.
  - b) 2 of 3 bijeenkomsten voor volwassenen,
  - c) een discussiedag(en) met jongeren over het onderwerp (vrouwenbesnijdenis), d) individuele benadering van leden van Somalische gemeenschap in Den Haag en omstreeks,
  - e) het uitvoeren van een estafette vorm van acties in andere gemeenten in de regio Haaglanden,
  - f) het organiseren van een sporttoernooi waarbij de 'anti-vrouwenbesnijdenis trofee' gewonnen kan worden,
  - g) tenslotte het evalueren / meten van de effecten van de campagne.

Wij staan open voor uw suggesties en ondersteuning.
Ik wens succes voor het platform.

Bedankt voor uw aandacht.

Standpunt van De SBSS ten aanzien van 'vrouwenbesnijdenis'

Vrouwenbesnijdenis...niet gegrond

Vrouwenbesnijdenis is een eeuwenoude traditie, die nog steeds door vele mensen, met name in Afrika en Azië in stand wordt gehouden. Zelfs nu, in de 21e eeuw, denken nog een menig aantal vrouwen en mannen dat deze pijnlijke ingreep uitgevoerd moet worden bij jonge meisjes. Als redenen hiervoor worden vooral de maagdelijkheid, normen en waarden, religie, hygiëne en schoonheid aangewezen. Wij kunnen ons echter de vraag stellen of de hiergenoemde redenen het recht geven om jonge vrouwen te beroven van hun vrouwelijkheid.

Het behouden van de maagdelijkheid voor het huwelijk heeft in de Somalische cultuur een hoog aanzien en verdient binnen de gemeenschap respect.

Veel mensen geloven dat het besnijden van een meisje ervoor zal zorgen dat zij geen seksuele contacten zal hebben voordat zij in het huwelijk treedt. Het is daarentegen gebleken dat besnijdenis geen garantie is voor de maagdelijkheid van een jonge vrouw. Het komt voor dat een besneden vrouw voor het huwelijk haar maagdelijkheid verliest, en daarentegen een niet besneden vrouw geen enkel seksueel contact heeft voordat zij trouwt. Het behouden van de maagdelijkheid tot het huwelijk heeft te maken met de wil van de desbetreffende vrouw. Een meisje of vrouw kiest er zelf voor om seksueel actief te zijn of niet...een besnijdenis houdt de persoonlijke wil niet tegen.

Als tweede reden voor het besnijden van meisjes worden vaak de normen en waarden van de Somalische gemeenschap gegeven. Vele meisjes worden besneden omdat hun moeder of grootmoeder de ingreep ook heeft moeten ondergaan. Zodra een meisje niet besneden is, verliest zij haar reinheid. Ook komt het voor dat een vrouw niet meer in aanmerking komt voor een huwelijk, omdat zij de ingreep niet heeft ondergaan. Maar iedere besneden vrouw zou toch moeten weten hoe vreselijk de besnijdenis is geweest, hoeveel pijn en verdriet er vast zat aan de operatie...wil een vrouw haar dochter dit leed ook aan doen en is het levenslange medische en psychologische leed dat verbonden is aan de besnijdenis te compenseren door het voldoen aan de normen en waarden? Het antwoord is simpelweg nee. Een vrouw is niet meer waard, reiner of beter wanneer zij een besnijdenis heeft ondergaan. Iedereen binnen de Somalische gemeenschap zou dit moeten inzien. Wanneer we het vanuit de visie van de man bekijken, moet het ook duidelijk zijn dat het voor een man veel aantrekkelijker is om een onbesneden vrouw te hebben. Waarom zou een man zijn echtgenote bijvoorbeeld zoveel pijn willen laten lijden? Een hoop Somalische mannen hebben tevens al toegezegd dat zij een besneden vrouw zeker niet beter vinden dan een onbesneden vrouw, omdat de eerstgenoemde helemaal geen seksueel gevoel meer hebben.

Het derde argument voor vrouwenbesnijdenis is het feit dat een groot deel van de Somaliërs denkt dat besnijdenis een religieuze verplichting is. Al de Islamitische geleerden zeggen echter dat er in de 'Heilige Koran' niets vermeld staat over de besnijdenis van vrouwen, of de zogenaamde verplichting ervan. Met name de faraonische vorm schijnt geen enkele religieuze gronden te hebben. Zelfs onze profeet, Mohammed, heeft de besnijdenis nooit verplicht in zijn Hadith.

Als laatste belangrijkste reden voor vrouwenbesnijdenis wordt vaak de hygiëne en de schoonheid van het meisje genoemd. De wetenschap heeft echter bewezen dat er ten eerste van hygiëne totaal geen sprake is. De medische gevolgen van besnijdenis zijn in veel gevallen negatief: bloedingen, extreme pijn, ernstige infecties, vasthouding van de urine waardoor vaginastenen gevormd kunnen worden, problemen bij de menstruatie, chronische ontstekingen van het bekken - de vagina of de urinewegen, complicaties bij de bevalling die kunnen leiden tot een dodelijke afloop bij zowel de baby als de moeder en psychologische moeilijkheden. De vraag is of

deze vreselijke mogelijke gevolgen opwegen tegen het idee dat meisjes al op vroege leeftijd besnijdenis moeten ondergaan.

Ten tweede is er dan de zogenaamde schoonheid van de vrouw; een vrouw is volgens een heleboel mensen het mooiste wanneer zij besneden is. Is het echter niet zo dat een vrouw veel mooier is wanneer zij eruit ziet zoals Allah haar geschapen heeft.

Zoals blijkt uit het bovenstaande stuk, zijn vele argumenten die voor vrouwenbesnijdenis gegeven worden, te weerleggen. Het is niet voor niets dat vrouwenbesnijdenis als sinds 1993 officieel verboden is in Nederland. Het gaat bij het geval van de besnijding van vrouwen om onnodige en niet verantwoorde ingrepen.

Wij hopen dat vele mensen, waaronder ook de leden van de Somalische gemeenschap door dit standpunt zullen inzien dat er een onmiddellijke halt geroepen moet worden aan deze vreselijke praktijken.